

Relacja z I Zjazdu Mateczników Patriotyzmu i Kultury

Odbył się w dniach 27-29 maja 2016 roku w województwie świętokrzyskim, na terenie gminy Zagnańsk. Wzięło w nim udział od 31 do 50 uczestników przybyłych z terenu całej Polski (m.in. z Zielonej Góry, Elku, Wrocławia, Warszawy, Krakowa, Zawiercia, Wieliczki, Zduńskiej Woli, Łasku, Podkowy Leśnej, Stalowej Woli, Kielc, Pińczowa, Staszowa, a także z Chicago, Budapesztu i Győr (Węgry) oraz z Kiejdan (Litwa).

Pierwszego dnia Zjazdu w godzinach wieczornych w Sali konferencyjnej hotelu „Pod Jaskółką”, odbyło się sympozjum na temat literatury małych ojczyzn. Prowadzili je dr **Janusz Termer** z Warszawy i red. **Bogdan Dworak** z Zawiercia. (1)

O swoich doświadczeniach w pracy nad literaturą mało-ojczyźnianą opowiadali: **Maria Człapińska**, lekarka i prozajczka ze Zduńskiej Woli, sekretarz Unii Polskich Pisarzy Lekarzy; dr nauk humanistycznych **Adam Sznajderski** z Wrocławia, autor książek biograficznych; red. **Longin Kazanowski** z Brwinowa (2), dziennikarz, autor kilku książek, w tym o pacyfikacji Michniowa; **Ryszard Wróbel** z Łasku, regionalista, autor książek o tematyce patriotycznej; dr **Włó-**

dzimierz Klaczyński z Mielca, lekarz weterynarii, pisarz i autor scenariuszy filmowych; **Jan Jadach** z Kielc, historyk i dokumentalista wydawnictw Biblioteki Staszowsko-Świętokrzyskiej; oraz **Alina Szymczyk** (3), animatorka kultury polonijnej, poetka, prezes Zrzeszenia Literatów Polskich im. Jana Pawła II w Chicago.

Następnego dnia – **28 maja 2016 roku** w godzinach porannych w Sali konferencyjnej hotelu „Pod Jaskółką” miała miejsce uroczysta inauguracja Zjazdu. Dokonał jej przewodniczący Komitetu Organizacyjnego Zjazdu, prezes Świętokrzyskiego Towarzystwa Regionalnego a zarazem gospodarz Ośrodka Świętokrzyskich Mateczników Patriotyzmu i Kultury w Zagnańsku dr **Maciej Andrzej Zarębski** (4), serdecznie

witając przybyłych Gości oraz uczestników Zjazdu. Następnie odczytał list przysłany organizatorom Zjazdu od **Krzysztofa Jurgieła**, ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z życzeniami owocnych obrad.

Podobne życzenia nadeszły od **Mirosława Grzyba**, prezesa Związku Kurpiów. Swoją obecnością inaugurację zaszczylicili: **Andrzej Bętkowski**, wicewojewoda świętokrzyski, **Anna Ciołak**, doradca starosty kieleckiego oraz **Szczepan Skorupski** – wójt Zagnańska.

Potem odbyła się sesja plenarna, poświęcona naczelnemu hasłu Zjazdu – **Mateczniki Polskości źródłem patriotyzmu i postaw obywatelskich**. Referaty wygłosili: prof. **Andrzej Tyszka** (*Idea mateczników*), dr **Maciej A. Zarębski** (*O wielofunkcyjnej roli Mateczników Polskości*), mgr **Zofia Kaczor-Jędrzycka** (*Uniwersytety ludowe w roli Mateczników*), która ponadto przedstawiła rys historyczny tego oddolnego ruchu oświaty w Danii, podkreślając pionierską rolę w jego rozwoju Mikołaja F. Grundtviga (1783-1872). Opowiedziała o uniwersytecie ludowym w Gaci Przeworskiej, prowadzonym przez Zofię i Ignacego Solarzów. Następnie głos zabrali goście Zjazdu, którzy pogratulowali organizatorom pomysłu jego organizacji zapewniając pomoc organizacyjną w realizowaniu na co dzień idei mateczników.

Po sesji plenarnej uczestnicy Zjazdu pojechali na **wycieczkę autokarową**, podczas której zwiedzili **Pałacyk Henryka Sienkiewicza** w Oblęgorku (5) (modelowy bastion Matecznika Polskości), pokłonili się w Strawczyźnie miejscu urodzenia Stefana Żeromskiego oraz w Adamowie obejrzeli zbiory **Prywatnego Muzeum Ludowego Teresy i Jana Krawczyków** (6) oraz wysłuchali występu lokalnego zespołu folklorystycznego, degustowali potrawy i napoje regionalne. Uczestnicy wycieczki byli pod dużym wrażeniem profesjonalizmu i zaangażowania gospodarzy Muzeum oraz ich gościnności.

Po południu tego dnia, uczestnicy Zjazdu **zwiedzili Ośrodek Świętokrzyskich Mateczników Patriotyzmu i Kultury** na osiedlu Kaniów w Zagnańsku, gdzie obok ekspozycji o charakterze patriotycznym i kulturowym, w tym blisko 350. pozycji książkowych Biblioteki Staszowsko-Swiętokrzyskiej obejrzano fotogramy z licznych podróży Macieja Zarębskiego po świecie (w jego obiektywie *Indie i Nepal, Stany Zjednoczone, Meksyk, kraje Ameryki Południowej, Alaska, Australia i Nowa Zelandia*). Zbiory Ośrodka prezentował jego gospodarz, dr **Maciej A. Zarębski**.

Mateczniki Polskości były prezentowane podczas Zjazdu dwukrotnie: w Sali konferencyjnej Ośrodka w Zagnańsku (28 maja po południu, wkrótce po zwiedzeniu Ośrodka) oraz w Sali konferencyjnej hotelu „Pod Jaskółką” (29 maja do południa).

W tej pierwszej prezentacji, **podczas imprezy nazwanej Posiadami Matecznikowymi**, wzięli udział także członkowie i sympatycy Świętokrzyskiego Towarzystwa Regionalnego, w tym Jadwiga Kasierska-Teclaw, Edward Karyś, Stanisław Kędzior, oraz dr Jan Curyło z Kleczanowa sandomierskiego, Marek Sobieniak, dr Stanisław Ratusznik i Wiesław Kuca ze Staszowa; Magdalena Helis, Paweł Pierściński, Zofia i Andrzej Rucińscy, Stanisław Durlej, prof. Michał Kosztołowicz,

Andrzej Jędrychowski, z Kielc; Marzanna Moćko, prof. Stanisław Bień, Jacek Fronio ze Staszowa;

W Ośrodku prezentowano Mateczniki: - ziemi świętokrzyskiej:

* Erem Złotego Lasu, sanktuarium ciszy i kontemplacji w Rytwianach, kierowane od 2002 roku przez ks. Wiesława Kowalewskiego (prezentację multimedialną wykonał pełnomocnik sanktuarium **Andrzej Wawrylak** (7), regionalista i działacz społeczny)

- * Centrum Edukacyjne „Szklany dom” w Ciekotach (o działaniach tej wspaniałej instytucji Matecznikowej związanej ze Stefanem Żeromskim opowiedziała jej dyrektor, mgr **Krystyna Nowakowska** (8), która w specjalnym filmie przedstawiła inicjatywy kulturotwórcze Centrum,
- * Izbę Pamięci oddziału partyzanckiego *Jędrusie* w Sulisławicach (o tym mateczniku opowiedział jego opiekun, mgr **Tomasz Staszewski**),
- * Prywatną Izbę Kultury Ludowej w Piórkowie – jej historię i funkcjonowanie przedstawił na slajdach, założyciel i gospodarz obiektu **Kazimierz Kaczor** (9), nazywający siebie chłopem-regionalistą;

9

- polonijne:

- * w Chicago, o jego działalności opowiedziała **Alina Szymczyk**, wybitny animator kultury, folklorystka (a także poetka). Zebrani dowiedzieli się o wielu inicjatywach kulturotwórczych ośrodka chicagowskiego, w tym o działalności założonego przez nią teatru ludowego *Rzepicha*, o organizacji szeregu imprez o charakterze patriotycznym, jak: obchody rocznicowe z okazji święta Konstytucji 3 maja, święta Niepodległości 11 listopada, czy święta Wojska Polskiego 15 sierpnia, a także o reżyserowaniu polonijnych widowisk dożynkowych.
- * na Węgrzech, o działalności Stowarzyszenia Kulturalnego im. Józefa Bema opowiadali jego założyciele: **Alicja Nagy** z Budapesztu (od roku 1997 prezes) i **Wawrzyniec Marek Rak** (10) z Győr (także członek Świętokrzyskiego Towar-

10

rzystwa Regionalnego). Oboje podkreślili znaczenie upamiętniania imprez rocznicowych utrwalających polskość na obczyźnie (w tym 3 maja i 11 listopada),

- * w Kiejdanach na Litwie. Działalność tego słynnego ośrodka polskości przedstawiła pokazując zestaw slajdów **Irena Duchowska** (11), niestrudzona bojowniczką o prawa Polaków do prezentowania własnej kultury na Litwie. Uczestnicy imprezy obejrzeli zdjęcia z działalności chóru Polaków na Laudzie, a także migawki z licznych imprez patriotycznych tam organizowanych.

11

12

Na koniec zaprezentował swój matecznik *Galerię Instrumentów Folkowych* w Grodzisku Mazowieckim jej gospodarz **Paweł Stróżewski** (12), zięć **Antoniego Kani**, założyciela pierwszego w Polsce folkowego zespołu, kultowego muzyka i twórcy niezwyklej galerii – zbioru ponad tysiąca instrumentów i zabawek muzycznych, jedynej tego typu placówki w Polsce a nawet w Europie. Zebrani obejrzeli film poświęcony życiu i pasji muzycznej Antoniego Kani oraz zapoznali się z eksponatami Galerii Instrumentów Folkowych.

Po tych prezentacjach odbył się pokaz dobrej żywności (13), minirecital **Filipa Tuza** (14), który zaprezentował kil-

13

14

15

ka utworów muzyki klasycznej. Spotkały się one z aplauzem publiczności i zmusiły muzyka do bisowania. Po koncercie odbyło się otwarcie wystawy malarstwa **Edwarda Tuza** (15) (ojca Filipa). Ciekawe, oryginalne w formie i wyrazie artystycznym obrazy wywołały żywą reakcją uczestników imprezy. Każdy z nich otrzymał okolicznościowy album twórczości malarskiej artysty.

Następnie odbyła się degustacja zdrowej i dobrej żywności oraz potraw grillowych. Rolę gospodarza części kulinarnej imprezy w Zagnańsku pełniła dr **Ludomira Zarębska** (16),

16

znana i ceniona specjalistka chorób wewnętrznych oraz autorka książki biograficznej – *Ogrody dzieciństwa*. Podczas *Posiadów Matecznikowych* w Zagnańsku czynna była okolicznościowa wystawa „Wydawnictwa Biblioteki Świętokrzyskiej roku 2015 (10 pozycji) i 2016 (7 pozycji wydanych do maja).

Po godzinie 21.00 uczestnicy Zjazdu wrócili specjalnym transportem do hotelu „Pod Jaskółką”, a pozostali biesiadnicy do swoich domów.

Następnego dnia (już 29 maja br.) z samego rana odbyło się sympozjum *Od regionalizmu do mateczników Polskości*, które poprowadzili prof. **Andrzej Tyszka** i dr **Maciej A. Zarębski**. Na początek głos zabrała **Jadwiga Duda** z Wieliczki (17), która opowiedziała o serii organizowanych od lat co-

17

miesięcznych spotkań z cyklu *Wieliczka-Wieliczanie*, których pokłosiem są zeszyty Biblioteczki Wielickiej. Do dnia dzisiejszego odbyło się 222 spotkań i wydano blisko 170 zeszytów. Działalność ta jest godna naśladowania, a zwłaszcza sposoby, jakimi kol. Duda, prezes Stowarzyszenia „Klub Przyjaciół Wieliczki” zdobywa środki na organizację spotkań i cykliczne wydawnictwa. Następnym mówcą dr **Alfons Bobowik** (18),

18

regionalista i wydawca, prezes Mazurskiego Towarzystwa Naukowego w Ełku opowiedział o tym, jak wygląda współpraca kulturalna na wschodnich rubieżach Polski. Zwrócił uwagę na odbywające się od wielu lat konferencje z udziałem przedstawicieli towarzystw regionalnych z Białorusi i Ukrainy oraz mówił o organizowanych dla młodzieży polonijnej w Grodnie koloniach w Polsce, a także o wysyłaniu jej w darze książek polskich (w tym wydawnictw Biblioteki Świętokrzyskiej). Dr **Mieczysław Wojecki** z Zielonej Góry (19),

19

z zawodu geograf, z pasji animator kultury, autor wielu artykułów prasowych i książek z historii regionu, honorowy obywatel miasta i gminy Lubsko, przedstawił swoje pasje: miłość do Grecji i jej kultury oraz umiłowanie rodzinnej Hordzieży na ziemi Łukowskiej (tam 12 maja 1949 roku przyszedł na świat). Opowiedział także o pracy z młodzieżą oraz zaprezentował listę z nazwiskami 33 noblistów „rodem” z Polski. Obok Marii Skłodowskiej-Curie, Czesława Miłosza, Włady-

20

sława Reymonta, Henryka Sienkiewicza, Wiesławy Szymborskiej i Lecha Wałęsy znalazło się 27 noblistów urodzonych na terenie dawnej Rzeczypospolitej, w tym Menachem Begin (pochodzący z Brześcia Litewskiego), Gerhard Hauptmann (ze Szczawna Zdroju), Paul Ehrlich (ze Strzelina śląskiego), Otto Stern (z Żor na Śląsku) czy Issac Singer, urodzony w Leoncinie k. W-wy oraz 22 innych „Polaków”. Kolejny mówca, dr **Leszek Marek Krześniak** (20), warszawiak urodzony w Maciejowicach, inicjator utworzenia Polskiej Fundacji Kościuszkowskiej i jej długoletni prezes, zwrócił uwagę na dobrą zmianę, która zachodzi w działalności społeczno-kulturalnej. Zaznaczył, iż jest coraz lepsza atmosfera współpracy z władzą administracyjną, chociaż do normalności jeszcze droga daleka. Opowiedział o swoim udziale w budowie i odsłonięciu pomnika Tadeusza Kościuszki w Warszawie w roku 2010 oraz zaprezentował kilka swoich autorskich pozycji o tematyce Kościuszkowskiej (*Dokąd tak śpieszysz Panie Generale, Maciejowicki korowód dziejów, Stoję sobie i stoję*). Wyraził nadzieję na rozwój ruchu mateczników w Polsce. **Władysław Grodecki** (21) z Krakowa, podróżnik i przewodnik od

21

lat poszukujący w świecie śladów Polaków i odkrywania ich historii, poruszył problem wartości edukacyjnych swoich wояży. Jego zdaniem mają one, na przykładzie losów rodaków na obczyźnie, uczyć i utrwaląć patriotyzm wśród młodzieży. Zwrócił również uwagę na znaczenie właściwego szkolenie przewodników turystycznych. Jest głęboko niewłaściwym uwolnienie tego zawodu, bo prowadzi to do obniżenia poziomu tego typu usług. I on także poparł ideę tworzenia mateczników Polskości. Jako ostatnia głos zabrała **Beata Nessel-Lukasik** (22), dr socjologii kultury, historyk sztuki, pracownik

22

Muzeum J. Piłsudskiego w Sulejówku, działacz Towarzystwa Przyjaciół Sulejówka. Przedstawiła swój udział w działaniach Towarzystwa na rzecz kształtowania postaw patriotycznych mieszkańców Sulejówka, głównie młodzieży, oraz przedstawiła problem nowych mediów w edukacji historycznej i obywatelskiej. Na koniec rozdała foldery Muzeum Piłsudskiego w Sulejówku, w tym specjalny egzemplarz z mapą kompleksu

muzealno-edukacyjnego ze stałą wystawą związaną z marszałkiem, którego otwarcie zaplanowano na jesień 2018 roku.

Po przerwie kawowej odbyło się **zebranie wyborcze Krajowej Rady Mateczników Polskości**, a także dyskusja nad deklaracją programową Zjazdu i jego Przesłaniem. Wybrano władze Mateczników, w tym prezesa, Krajową Radę, Komisję Rewizyjną oraz Sąd Koleżeński (*w załączeniu protokół*).

23

Następnie kol. **Andrzej Tyszka** (23) przedstawił założenia ideowo-programowe Krajowej Rady Mateczników Patriotyzmu i Kultury. Podkreślił, iż należy zwrócić uwagę na liderów organizacji Mateczników, inicjatywy lokalne o wartościach społecznych, na autentyczność działania, sukcesy, społeczną aktywność, akceptację środowiska, powstawanie lokalnych ośrodków, a także wysiłek pasjonatów i twórców Mateczników, tak często nie dostrzeganych przez media, stanowiących jednak nową kategorię i piętro kultury. Zgłosił postulat, aby znaleźć sojuszników we władzach lokalnych. Następnie zaprezentował projekt tekstu **Deklaracji programowej i Przesłania** Zjazdu Gospodarzy Mateczników Polskości.

Odbyła się dyskusja poświęcona Deklaracji oraz celom i zadaniom mateczników. Kol. **Zofia Kaczor-Jędrzycka** (24)

24

stwierdziła, że należy współpracować z innymi stowarzyszeniami, zwróciła również uwagę na ideowość kultury chłopskiej. Kol. **Alina Szymczyk** podkreśliła zachodzące pozytywne zmiany w środowiskach lokalnych.

Prezes, kol. **Maciej A. Zarębski** zaproponował, aby w przyszłości ustanowić medal przyznawany szczególnie zasłużonym gospodarzom Mateczników Patriotyzmu i Kultury. Ponadto zwrócił uwagę na zaproponowane przez organizatorów Zjazdu Logo Mateczników przedstawiające drzewo (dąb). Korzenie symbolizują trwanie w tradycji, natomiast korona – to nowoczesność, z której należy czerpać jak najwięcej, aby zapewnić Matecznikom stały i prężny rozwój. Zostało one przyjęte z aplauzem przez uczestników zebrania wyborczego.

Kol. **Longina Ordon** (25), dyrektor Zespołu Szkół nr 2 im. Tadeusza Kościuszki w Stalowej Woli zaproponowała, aby położyć większy nacisk na współpracę Gospodarzy Mateczników ze szkołami. Zdaniem kol. **Zofii Kaczor-Jędrzyckiej** należy w tym celu stworzyć przejrzystą deklarację programową. Kol. wiceprezes **Andrzej Tyszka** podkreślił aspekt obywatelski w działalności Mateczników. Kol. prezes **Maciej A. Zarębski** stwierdził, iż należy połączyć ideę Uniwersytetów Ludowych z odpowiednią działalnością edukacyjną, podkreślił również konieczność zdobywania środków finansowych na działalność Mateczników. Kol. **Paweł Stróżewski** (26)

z Grodziska Mazowieckiego opowiedział o umowie zawartej z władzami samorządowymi, które wspierają jego Galerię finansowo.

Dzięki temu może prowadzić edukacyjną działalność w zakresie muzyki z młodzieżą. Kol. **Mieczysław Wojecki** z Zielonej Góry, zabierając głos w dyskusji stwierdził, że należy rozpropagować ideę Mateczników, głównie wśród młodzieży. Poinformował zebranych, że w jego regionie często ostatnio praktykowane jest pisanie przez młodzież prac nagradzanych później w konkursach, dotyczą one lepszemu poznawania ojcowizny. Kol. **Bogdan Dworak** zwrócił uwagę na kwestię upolityczniania historii, w tym również dziejów Zagłębia, z którym od lat jest związany. Przedstawił zebranym wydawane w jego środowisku czasopisma i tomiki poetyckie lokalnych twórców. Kol. **Janusz Głombiński** z Michałowa świętokrzyskiego, posiadający zbiory białej broni opowiedział zebranym o braku porozumienia z władzami samorządowymi w związku z próbą ustawienia kamienia upamiętniającego pobyt Marszałka Józefa Piłsudskiego w jego miejscowości. Kol. **Alina Szymczyk** podkreśliła znaczenie kultywowania polskości w działalności Mateczników. Kol. kol. **Krystyna i Marek Mostkowie** z Białogardu, sympatycy ruchu Matecznikowego, zadeklarowali wolę dalszego jego wspierania.

Po dyskusji i wniesionych poprawkach do Deklaracji programowej i Przesłania zostały one przyjęte przez zebranie założycielskie.

Postanowiono o ich rozesłaniu wraz z protokołem z zebrania wyborczego oraz relacją ze Zjazdu do instytucji państwowych i samorządowych, do mediów, a także do gospodarzy Mateczników Polskości nieobecnych na Zjeździe, w celu popularyzacji i promocji idei Mateczników w kraju i za granicą.

Postanowiono, że relację ze Zjazdu Mateczników Patriotyzmu i Kultury otrzymają również działacze samorządowi, w tym marszałkowie, oraz politycy wyższego szczebla: premier, ministrowie Rolnictwa, Oświaty, Kultury, a także prezesi partii politycznych.

Następnie każdy z uczestników Zjazdu, biorących udział w obradach, otrzymał od organizatorów imprezy zestaw książek Biblioteki Świętokrzyskiej wydanych w latach 2013-2016 (6-7 tytułów). Z kolei w imieniu uczestników obrad kol. **Kazimierz Kaczor** ofiarował na ręce **Macieja A. Zarębskiego** do zbiorów Ośrodka w Zagnańsku kamień pochodzący z Alaski, liczący kilka tysięcy lat.

Kol. **Zofia Kaczor-Jędrzycka** z Warszawy i kol. **Alina Szymczyk** z Chicago zaproponowały, aby spotkanie Gospodarzy Mateczników Patriotyzmu i Kultury zakończyć odśpiewaniem pieśni wiciarzy, co stało się faktem. Odśpiewano ją trzymając się za ręce (27).

Kol. prezes **Maciej A. Zarębski** podziękował uczestnikom Zjazdu za wiedzę, którą wzajemnie sobie przekazano, za miłą atmosferę towarzyszącą obradom, za wysoki poziom wygłoszonych referatów i dyskusji. Na koniec ogłosił oficjalne zakończenie I Zjazdu Gospodarzy Mateczników Patriotyzmu i Kultury.

Tekst: Maciej A. Zarębski
foto Marek Sobieniak i Maciej A. Zarębski

PS. Kilka dni po zakończeniu Zjazdu na adres prezesa dr Macieja A. Zarębskiego listy z gratulacjami nadesłali: Jadwiga Duda z Wieliczki, Paweł Stróżewski z Grodziska Maz., Adam Sznajderski z Wrocławia oraz Władysław Grodecki z Krakowa, który napisał:

Szanowny Panie Macieju,

Pragnę serdecznie podziękować za perfekcyjne przygotowanie i przeprowadzenie Zjazdu. Był czas na obrady, rozmowy, a także odpoczynek i zwiedzanie najciekawszych zabytków i osobliwości regionu. Dziękuję za wielką, staropolską gościnność!

Życzę dużo sił i dotychczasowego entuzjazmu w działaniu na polu kultury i patriotyzmu! Władysław Grodecki

Te słowa nie wymagają żadnego komentarza będąc najlepszą zapłatą za poniesiony przez o organizatorów trud...